

A nyugdíjreformhoz

VISSZHANG - LXIV. évfolyam, 47. szám, 2020. november 20.

Simonovits András a lap október 22-ei számában [Nyugdíjtervek választások előtt](#) című cikkében nem először mutat rá, hogy elkerülhetetlen a nyugdíjreform. Ki is emeli azokat a legfontosabb elemeket, amelyeket sürgősen módosítani kellene. Az egyik legsúlyosabb problémának tartja, hogy a járulékplafon megszűnése, az egykulcsos szja miatt a nettó keresetek közötti különbségek jelentős növekedése és az utóbbi 3-4 év érdemi reálbér-növekedése miatt egyre nagyobb különbségek alakulnak ki a nyugdíjak között, amit szerinte is „*valamennyire tompítani lehet és kell*”.

Simonovits András az általa is hatalmas feszültségnek nevezett nyugdíjkülönbségek mérséklésére a nagyon alacsony nyugdíjak korrekcióját (emelését) javasolja, és nem ért egyet Tóth Bertalan MSZP-elnöknek a *Népszava* szeptember 30-ai számában írt cikkében foglalt azon javaslatával, hogy átmeneti időre – amíg a nyugdíjreformról nem születik döntés – minden nyugdíjas azonos összegű nyugdíjemelést kapjon. Nem ért egyet a mai rendszer ellentmondásosságát szemléltető azon érvelésével sem, hogy „a 100 és 400 eFt-os nyugdíj 5 százalékos inflációs emelése után a 105 és a 420 eFt-os nyugdíj közti különbség nő: 300-ról 315 eFt-ra”. Merthogy Simonovits András szerint: „itt az arányok számítanak, s az az emelés után is 1:4 marad”.

Nyilván többféle megközelítése, „filozófiája” és módszertana lehet a nyugdíjrendszernek, így a nyugdíjemeléseknek is. De mielőtt rátérnék véleményem kifejtésére, hadd folytassam az előbb idézett számszaki példát. Ha minden évben 15 eFt-tal növekszik a két nyugdíj közötti különbség, akkor hét év alatt annyival növekszik a 400 eFt-os nyugdíjas nyugdíja, mint amennyi hét év múlva az alacsony 100 eFt-os induló nyugdíjjal rendelkező honfitársunk teljes nyugdíja lesz (egyszerűsítve: $7 \times 20 = 140 > 100 + [7 \times 5] = 135$).

Ahogy egy másik nyugdíjszakértő, Farkas András (a „nyugdíjguru”) a nyugdíjemelésekről fogalmaz: „A nyugdíjrendszerben a szegény még szegényebb, a gazdag még gazdagabb lesz.” Ha 2021-ben 3 százalékos nyugdíjemeléssel számolunk, akkor az 50 eFt/hó nyugdíj esetén 18 eFt, a 127 eFt-os medián nyugdíj esetében 45,72 eFt, a 142 eFt/hó átlag nyugdíj esetében 51,12 eFt, 300 eFt/hó esetében 108 eFt, 800 eFt/hó esetében 288 eFt többletjövedelmet eredményez 2021-ben. És az idő előrehaladtával ezek a különbségek tovább növekednek. Ez szétszakítja a nyugdíjastársadalmat. Farkas András szerint is a nyugdíjmelés rendszere teljesen igazságtalan, teljesen méltánytalan, és be kell avatkozni mielőbb, mert a nyugdíjastársadalom nem kell, hogy tükrözze azt a hatalmas anyagi megosztottságot, amely egyébként is jellemző a magyar társadalomra.

Itt elérkeztünk néhány alapkérdés tisztázásához, amely fontos a nyugdíjmelés, de ezt meghaladóan is a nyugdíjrendszer reformja szempontjából. Mi a felosztó-kirovó állami nyugdíjrendszer funkciója, amelyben a mindenkori aktív dolgozók fizetik meg a mindenkori nyugdíjasok nyugdíját? Az-e, hogy az aktív pályafutásukat befejezők esetében élethossziglan biztosítsa a munkaviszonyuk idején kialakult jövedelmkülönbségeket (és ezen csak kismértékben módosít a nettó jövedelmek figyelembevételének degressziója), mert a piaccgazdaság igazságosan és méltányosan rendezi a jövedelmeket, ezért az arányok fenntartása a lényeges? Vagy az, hogy a társadalom minden nyugdíjas számára méltányos jövedelmet biztosítson a megélhetéséhez, és ne tegyen indokolatlan különbséget a nyugdíjasok között?

Természetesen a nyugdíjrendszernek is ösztönözni kell azt, hogy az emberek aktív korukban hosszú ideig dolgozzanak, és minél nagyobb jövedelmet szerezzenek, mert ezzel biztosítható a gazdaság megfelelő teljesítőképessége és a közkiadások, köztük a nyugdíjak finanszírozása. Ezért méltányos és indokolt a

nyugdíjak megállapítása során figyelembe venni a szolgálati időt és a jövedelmet, amint ezt a nyugdíjrendszerünk figyelembe is veszi. De mi indokolja, hogy a nyugdíjemeléseknél különbséget tegyünk a nyugdíjasok között? Szerintem a nyugdíjak közötti arányok fenntartása erre semmiképpen nem indok, különösen, ha a járuléklafon eltörlése, az egykulcsos szja és a valorizáció következtében gyorsan növekszik a nyugdíjak közötti különbség.

De az sem valós ok, hogy az állami nyugdíj (társadalom)biztosítás alapú, mert nem az, és nem csak azért, mert ma már nincs külön fizetett nyugdíjjárulék. A magánnyugdíj (önkéntes nyugdíjpénztár) biztosítás alapú. Meg kell nézni, hogyan számolják ki a nyugdíjpénztárak a megtakarítást, a folyósított nyugdíj összegét és időtartamát. De vizsgáljuk azt az érvet egy számpéldán keresztül, hogy az, aki sok nyugdíjjárulékot fizetett, megfizette a leendő nyugdíját. Az érthetőség érdekében egyszerűsítve: ha valakinek 500 eFt a bruttó átlagkeresete, a szolgálati idő és a degresszió figyelembevételével 300 eFt a nyugdíja, akkor évenként fizet $12 \times 50 = 600$ eFt járulékot, amiből kéthavi nyugdíját lehet kifizetni. Tehát egyévi nyugdíjához 6 évi járulékfizetés kell, ami 42 éves szolgálati időt figyelembe véve 7 évre elegendő. De ha hozzáadjuk a munkáltató által fizetett járulékot is, akkor 14 évi nyugdíj fedezete van meg. Ezért vannak, aki szerint a nyugdíjrendszerben (is) jelentős mértékű átcsoportosítás történik a rövidebb életű szegényektől a hosszabb életű gazdagokhoz. Ha a több befizetett nyugdíjjárulék kiemelt bánásmódra jogosít, akkor az is felmerülhet, hogy a több befizetett egészségbiztosítási járulék is VIP ellátásra jogosítson.

Simonovits Andrásnak a kezdő nyugdíjak polarizálódásának korlátozására vonatkozó javaslata a nyugdíjalap degressziós értékhatárainak csökkentésével javítana a helyzeten a derékhad esetében, de nem jelent lényeges változást a magas vagy kiugró jövedelmek tekintetében. Márpedig az idő múlásával – csak 2013 óta nincs „nyugdíjplafon” a járulékfizetési értékhatár eltörlése miatt – egyre többen lesznek a kiugróan magas nyugdíjjal rendelkezők. Ezeknek rövid távon elsősorban nem a számossága, hanem a társadalmi hatása romboló. Hosszú távon azonban a számszerűség gyors növekedése miatt már a kifizetéseket növelő hatása is érzékelhető lesz.

Ezért a legegyszerűbb megoldás a járulék egy részének szja-ra váltása lenne. Vagyis járulékfizetési plafon bevezetése pl. 8 MFt/év értékhatárral és +10 százalék szja a 8 MFt feletti jövedelmekre. Ez nem változtatná a járulékfizetési plafont meghaladó magas jövedelműek nettó jövedelmét, bár kétségtelenül nem lenne extrém magas nyugdíjuk. Viszont nekik van forrásuk a kiegészítő magánnyugdíjra is. Ha az egykulcsos szja-t nem akarják változtatni, akkor viszont a jelenlegi degressziós skálát kellene folytatni a jelenlegivel megegyező 50 eFt-os sávonként 10 százalékkal, tehát 422–471 eFt-ig 20 százalék, 471–521 eFt 30 százalék csökkentés és így tovább egészen 90 százalékos csökkentésig.

Egyébként eddig nyugdíjügyben nem ígértek butaságot az ellenzéki pártok, sőt az MSZP javaslata – miközben a nyugdíjrendszer legnagyobb feszültségének mérséklésére ad megoldási lehetőséget – kifejezetten „költségvetésbarát”. De nyugdíjreformügyben nem csak az ellenzéki pártoknak kellene egyetértésre jutni. Ez a kérdés hosszú távú hatású, széles körű nyílt vita és társadalmi egyeztetés (mert különben csak az erős érdekérvényesítő képességű felsőbb rétegek hangja lesz hallható) és ha lehet, nagyfokú egyetértés kellene a módosításához. A nyugdíjrendszernek kiszámíthatónak kell lenni, és csak ritkán szabad módosítani, ezért kormányokon átívelő megoldásra lenne szükség. Ha a jelenlegi kormány nem mond a nyugdíjrendszer reformjáról semmit, akkor az azt jelenti, hogy minden úgy jó, ahogy van. Pedig akár nemzeti konzultációt is tarthatna a kérdésben, hogy 2022 után már jól előkészített reformról lehessen dönten.